

ZBORNİK REZIMEA RADOVA

**pisanih za 22. kongres o procesnoj industriji
PROCESING 2009**

- >> Impresum**
- >> Sponzori**
- >> Organizator**
- >> Počasni odbor**
  - Naučno stručni odbor**
  - Organizacioni odbor**
- >> Program Kongresa**
- >> Predgovor**
- >> Sadržaj**
- >> Oglasni deo**

**ZBORNIK REZIMEA RADOVA
pisanih za 22. kongres o procesnoj industriji –
PROCESING 2009.**

(Beograd, Sava centar,
10-12. jun 2009)

Izdavač

Savez mašinskih i elektrotehničkih
inženjera i tehničara Srbije (SMEITS)
Sekcija za procesnu tehniku
Kneza Miloša 7a/II
11000 Beograd

Jun, 2009.

Urednik

Ilija Kovačević, dipl. inž.

Recenzent

Dr Srbislav Genić, dipl. inž.

**Kompjuterska
priprema**

„Kvartet V“, Beograd

Štampa

„Paragon“, Beograd

Dvadeset drugi međunarodni kongres o
procesnoj industriji
PROCESING 2009

održava se pod pokroviteljstvom
Inženjerske komore Srbije
i
Privredne komore Srbije

SPONZORI

BEOGAS	<i>Beograd</i>
DELTA INŽENJERING	<i>Beograd</i>
FIA ENERGY	<i>Beograd</i>
HEMOFARM STADA	<i>Vršac</i>
IMI INTERNATIONAL	<i>Beograd</i>
KIRKA SURI	<i>Beograd</i>
LINDE GAS SRBIJA - INDUSTRIJA GASOVA	<i>Bečej</i>
MESSER TEHNOGAS	<i>Beograd</i>
MIP - PROCESNA OPREMA	<i>Ćuprija</i>
PIPETECH JOCIC	<i>Baden, Švajcarska</i>
PRO-ING	<i>Beograd</i>
REMMING	<i>Novi Sad</i>
SAGAX	<i>Beograd</i>
SGS	<i>Beograd</i>
WILO	<i>Beograd</i>
ZAVOD ZA ZAVARIVANJE	<i>Beograd</i>

ORGANIZATOR

*Savez mašinskih i elektrotehničkih inženjera
i tehničara Srbije (SMEITS),
Sekcija za procesnu tehniku
Kneza Miloša 7a, 11000 Beograd
Tel. 011/3230-041, tel./faks 3231-372
Tekući račun br. 255-0007430101000-55
E-mail: smeits@eunet.rs; office@smeits.rs
www.smeits.org.rs
www.smeits.rs*

POČASNI ODBOR

<i>Danijel Avramesku</i>	<i>HEMOFARM STADA, Vršac</i>
<i>Ernst Bode</i>	<i>MESSER TEHNOGAS, Beograd</i>
<i>Miroslav Cvetičanin</i>	<i>REMMING, Novi Sad</i>
<i>Vencislav Grabulov</i>	<i>DRUŠTVO ZA UNAPREĐIVANJE ZAVARIVANJA, Beograd</i>
<i>Zoran Dragović</i>	<i>PRO-ING, Beograd</i>
<i>Branko Grbić</i>	<i>DELTA INŽENJERING, Beograd</i>
<i>Branislav Jaćimović</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd</i>
<i>Slobodan Janjušević</i>	<i>KIRKA SURI, Beograd</i>
<i>Miša Jočić</i>	<i>PIPETECH JOCIC, Baden, Švajcarska</i>
<i>Zoran Jovanović</i>	<i>IMI INTERNATIONAL, Beograd</i>
<i>Slobodan Macedonić</i>	<i>LINDE GAS SRBIJA - INDUSTRIJA GASOVA, Bečej</i>
<i>Velimir Pajević</i>	<i>FIA ENERGY, Beograd</i>
<i>Dragoljub Radojičić</i>	<i>SRPSKO DRUŠTVO ZA ISPITIVANJE BEZ RAZARANJA, Beograd</i>
<i>Dragan Simonović</i>	<i>WILO, Beograd</i>
<i>Goran Sofronić</i>	<i>ZAVOD ZA ZAVARIVANJE, Beograd</i>
<i>Aleksandar Stanković</i>	<i>SAGAX, Beograd</i>
<i>Miodrag Stojiljković</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Niš</i>
<i>Slobodan Stošić</i>	<i>MIP - PROCESNA OPREMA, Čuprija</i>
<i>Dragoslav Šumarac</i>	<i>INŽENJERSKA KOMORA SRBIJE, Beograd</i>
<i>Miomir A. Todorović</i>	<i>PRIVREDNA KOMORA SRBIJE, Beograd</i>
<i>Marinko Ukropina</i>	<i>SGS, Beograd</i>
<i>Dimitrije Voronjec</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd</i>
<i>Miloš Vukolić</i>	<i>BEOGAS, Beograd</i>

NAUČNO-STRUČNI ODBOR

<i>Srbislav Genić</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd (predsednik Odbora)</i>
<i>Gradimir Ilić</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Niš</i>
<i>Ioan Laza</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Temišvar, Rumunija</i>
<i>Slobodan Macedonić</i>	<i>LINDE GAS SRBIJA - INDUSTRIJA GASOVA, Bečej</i>
<i>Miroslav Stanojević</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd</i>

ORGANIZACIONI ODBOR

<i>Aleksandar Dedić</i>	<i>ŠUMARSKI FAKULTET, Beograd</i>
<i>Ilija Kovačević</i>	<i>PRO-ING, Beograd (predsednik Odbora)</i>
<i>Zoran Nikolić</i>	<i>MESSER TEHNOGAS, Beograd</i>
<i>Aleksandar Petrović</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd</i>
<i>Dejan Radić</i>	<i>MAŠINSKI FAKULTET, Beograd</i>
<i>Vukašin Simeunović</i>	<i>„TOPLANA“, Kraljevo</i>
<i>Aleksandar Stanković</i>	<i>SAGAX, Beograd</i>
<i>Slobodan Stošić</i>	<i>MIP - PROCESNA OPREMA, Čuprija</i>
<i>Dragomir Šamšalović</i>	<i>SMEITS, Beograd</i>
<i>Dejan Vračar</i>	<i>BABCOCK BORSIG POWER USLUGE, Beograd</i>

PROGRAM KONGRESA

SREDA, 10. jun 2009.

- 8.00–9.30 h Prijavljivanje učešća i podela kongresnog materijala
- 9.30–10.15 h Koktel dobrodošlice
- 10.15–11.00 h Otvaranje kongresa, pozdravne reči
i uručivanje priznanja za 2008. godinu
- 11.00–11.20 h Prezentacija I elektronskog broja časopisa
PROCESNA TEHNIKA
- 11.20–11.30 h PAUZA
- 11.30–12.00 h Predstavljanje sponzora
Predsedavajući:
Dragomir Šamšalović
- 12.00–13.15 h Izlaganje 2 rada I tematske
grupe i 6 radova II tematske grupe
Predsedavajući:
Aleksandar Dedić
- 13.15–13.30 h PAUZA
- 13.30–15.00 h Izlaganje 9 radova III tematske grupe
Predsedavajući:
Aleksandar Stanković

ČETVRTAK, 11. jun 2009.

- 9.00–11.00 h Izlaganje 11 radova IV tematske grupe
Predsedavajući:
Dejan Radić
- 11.00–11.15 h PAUZA
- 11.30–13.30 h Izlaganje 12 radova V tematske grupe
Predsedavajući:
Srbislav Genić
- 13.30–13.45 h PAUZA
- 13.45–15.00 h Izlaganje 14 radova VI tematske grupe
Predsedavajući:
Miroslav Stanojević
- 19.30 h Svečana večera

PETAK, 12. jun 2009.

- 10.00–10.30 h**   **Prezentacija programa SOFTVER U PROCESNOJ TEHNICI**
Prezentanti:
Miša Jočić – Pipetech Jočić, Baden i Srbislav Genić,
Mašinski fakultet, Beograd
- 10.30–11.00 h**   **Prezentacija programa UPRAVLJANJE PROJEKTOM –**
POTREBA ILI OBAVEZA
Prezentanti:
Imre Molnar i Darko Jovanović – SGS;, Beograd
- 11.00–11.15 h**   **PAUZA**
- 11.15–12.00 h**   **Okrugli sto – PRAVILNIK O TEHNIČKIM PROPISIMA**
ZA PUNJENJE, TRANSPORT, SKLADIŠTENJE I DISTRIBUCIJU
BOCA SA TEHNIČKIM GASOVIMA
Moderator:
Aleksandar Petrović
- 12.00–12.15 h**   **PAUZA**
- 12.15–13.45 h**   **Okrugli sto – „AKREDITACIJA – DA ILI NE“**
(autori: *Branislav Kovačević, Vojislav Ibrahimović,*
Darko Nikolić, JP Elektroprivreda Srbije, Beograd i
Radoljub Došić, Kontrol inspekt, Beograd)
Moderator:
Branislav Kovačević
- 13.45–14.00 h**   **Završna reč. Kraj rada kongresa**
- 14.00 h**   **OPROŠTAJNI RUČAK**

PREDGOVOR

Nakon veoma uspešnog prošlogodišnjeg Procesinga, održanog zajedno sa dva po tematici bliska, takođe tradicionalna, skupa - ZAVARIVANJEM 2008. i IBR 2008, 22. kongres o procesnoj industriji, Procesing 2009, vraća se u Sava centar, samo sa svojim, godinama razvijanim, programom. Razlog je pre svega taj što se naš skup održava svake godine, dok se druga dva skupa održavaju svake druge godine.

Zadržavajući koncept skupa po kome izlaganja radova i diskusija o izloženim sadržajima kao i o stanju i izgledima u procesnoj industriji čine težište rada Kongresa - Organizacioni odbor je ocenio da taj, uobičajeni, koncept skupa treba proširiti drugim, takođe pogodnim, formama razmatranja najaktuelnijih tema i pitanja koja stručna javnost danas postavlja. Organizator je imao u vidu i srećnu okolnost što su učesnici Kongresa kompetentni predstavnici struke, najpozvaniji da daju mišljenje o onome što je za procesnu industriju, privredu i tehniku zaista važno.

Sadržaj ovog zbornika čine rezimeji radova, na srpskom i engleskom jeziku, koji će biti izloženi na ovogodišnjem kongresu. Radovi u celini nalaze se na kompakt disku priloženom ovom zborniku. Nakon rezimea radova štampano je uvodno izlaganje u diskusiju za okruglim stolom, „Akreditacija - da ili ne“, uz koju objavljujemo i upravo usvojen Zakon o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanju usaglašenosti, kojim se dopunjuje tema akreditacije. Rukopisi ova dva priloga nalaze se i na kompakt disku.

Zbornik je upotpunjen osnovnim informacijama o skupu - nazivima pokrovitelja i sponzora, sastavima odborâ, programom Kongresa i oglasnim delom, u kome su predstavljena istaknuta preduzeća i firme u oblasti procesne tehnike i industrije.

U Beogradu, maja 2009.

SADRŽAJ

I. TEHNIČKA REGULATIVA I SISTEM KVALITETA

1. INDUSTRIJA ŠEĆERA POSMATRANA KROZ
PATENTNU DOKUMENTACIJU
Jelena Popović
2. UPRAVLJANJE ORGANIZACIONIM PROMENAMA I INOVACIJAMA
Zoran Radojević, Rade Stanković i Dragana Velimirović

II. PROCESNE TEHNOLOGIJE

3. HLAĐENJE SVEŽEG BETONA ZA MASIVNE
KONSTRUKCIJE TEČNIM AZOTOM
Miloš Kostić
4. TEHNOLOGIJA PROIZVODNJE I SVOJSTVA
SINTEROVANIH FILTERSKIH CEVI OD AKTIVNOG UGLJA
O. Dimčić, D. Božić, B. Dimčić i D. Radić
5. FINANSIJSKA ANALIZA PROJEKTOVANIH MERA
UŠTEDE ENERGENATA U FABRICI AUTO-GUMA
KORPORACIJE „TRAYAL“ U KRUŠEVCU
Sladana Živadinović
6. DEHIDROFRIZING KAO NOV NAČIN KONZERVISANJA
Snežana Stevanović i Miodrag Janković
7. MODELI KONVEKTIVNOG SUŠENJA SKROBA
Zvonimir Blagojević, Dragiša Tolmač i Slavica Prvulović
8. MODELI PROCESA DOBIJANJA NATRIJUM-SILIKATA
Lato Pezo, Mirjana Stanković, Branimir Kovačević i Aca Jovanović

III. PROJEKTOVANJE, IZGRADNJA, EKSPLOATACIJA I ODRŽAVANJE PROCESNIH POSTROJENJA

9. REPARATURA VRATILA VALJAČKOG STANA
VALJAONICE ALUMINIJUMA
Milica Antić
10. EKONOMSKI OPTIMIZOVANA DEBLJINA TOPLOTNE
IZOLACIJE U PROCESNIM I TERMOTEHNIČKIM INSTALACIJAMA
A. Bakračić, R. Karić, I. Arandjelović, S. Genić i B. Jaćimović
11. POVEĆANJE KAPACITETA HLAĐENJA VODE
U HIPERBOLOIDNOM RASHLADNOM TORNJU
Dušan Golubović
12. KONCEPT AUTOMATIZACIJE POSTROJENJA ZA SAGOREVANJE I
VISOKOTEMPERATURSKO SUŠENJE DRVNOG OTPATKA
Aleksandar Dedić
13. DA LI JE UPOTREBA ZAŠTITNIH CEVI DANAS OPRAVDANA?
Zoran V. Angelovski

14. ANALIZA UTICAJA VELIČINA IZ KLIMATSKE KRIVE I TOPLOTNOG OPTEREĆENJA NA GUBITKE VODE U TEC „BITOLA“, MAKEDONIJA
Vladimir I. Mijakovski i Nikola I. Mijakovski
15. UPOREDNA ANALIZA STABILNIH SISTEMA ZA GAŠENJE POŽARA GASOM I NJIHOV UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU
Dragan Sekulović i Zorana Sekulović
16. ANALIZA POTROŠNJE ENERGIJE U PROCESU VULKANIZACIJE PUTNIČKIH PNEUMATIKA U FABRICI AUTO-GUMA U KRUŠEVCU
Sladana Živadinović
17. KOEFICIJENT PROPUSTANJA D_u I KOEFICIJENT DIFUZIJE D ZA RAZLIČITE MATERIJE KOJI SE KORISTE ZA ZAPTIVANJE I GRAĐENJE GASNO NEPROPUSLJIVIH OBJEKATA
Slobodan B. Rackov i Slobodan M. Ristić

IV. REGULISANJE, IZRADA, ISPITIVANJE I MONTAŽA PROCESNE OPREME

18. UTICAJ DODATNOG MATERIJALA NA KVALITET NAVARENOG SPOJA
Olivera Popović, Radica Prokić-Cvetković, Vencislav Grabulov i Zijah Burzić
19. PROIZVODNJA STABILNOG NADZEMNOG REZERVOARA ZA SKLADIŠTENJE TEČNOG NAFTNOG GASA, ZAPREMINE 250 m³
Mirjan Kajganić, Petar Stošić, Živorad Milosavljević i grupa saradnika
20. ANALIZA RADA REGULACIJE DP PROMENOM BROJA OBRTAJA CIRKULACIONE PUMPE ZA PTV U TO „ZEMUN“ - LETNJI REŽIM
Vladimir Radulović i Radovan Talić
21. KONTROLISANJE OPREME POD PRITISKOM U OKVIRU RASHLADNOG POSTROJENJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI
Z. Anđelković i I. Radetić
22. KONSTRUKCIONO-TEHNIČKA DOKUMENTACIJA ZA IZRADU REZERVOARA ZA SKLADIŠTENJE NAPOJNOG ELEKTROLITA
R. Raković, I. Kovačević i Đ. Đurić
23. PRORAČUN NAPONA I DEFORMACIJA STRUKTURE VRELOVODNIH KOTLOVA PRIMENOM MKE
D. Milčić, D. Živković, V. Stefanović, M. Banić, M. Mijajlović
24. ANALIZA UTICAJA PUZANJA NA PRIRUBNIČKE SPOJEVE OKLOPA TOPLOTNIH TURBINA
Dragoljub Živković i Dragan Milčić
25. MOGUĆNOSTI PRIMENE OPTIČKIH MERENJA DEFORMACIJA U PROCESNOJ TEHNICI
Taško Maneski, Miloš Milošević i Nenad Mitrović
26. JEDNO KONSTRUKCIONO REŠENJE KRILNOG ZATVARAČA PNEUMATSKO-TRANSPORTNOG SISTEMA INSTALIRANOG U „SOLBITU“, BITOLJ
Tale Geramitcioski, Ilios Vilos i Vangelče Mitrevski
27. ETALONIRANJE TOPLOTNIH FLUKSMETARA
D. Ivanišević i V. Bošković
28. UTVRĐIVANJE STANJA I MERENJA PARAMETARA GASA CO₂ NA IZVORIMA I TRASAMA FABRIKE ZA MINERALNU VODU I CO₂ „LOZAR - PELISTERKA“
Igor Andreevski, Cvete Dimitrieska, Georgi Trombev, Risto Risteovski i Oliver Slivoski

**V. INŽENJERSTVO ŽIVOTNE SREDINE I ODRŽIVI RAZVOJ.
ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE. ZAŠTITA RADNE SREDINE.
RACIONALNO KORIŠĆENJE ENERGIJE.
OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE**

29. UGLJEN-DIOKSID - GAS BUDUĆNOSTI U FUNKCIJI
ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
Ana Antić
30. UPRAVLJANJE OTPADNIM PNEUMATICIMA - BITAN
SEGMENT ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
Stojan Simić, Miroslav Stanojević, Dejan Radić i Aleksandar Jovović
31. PREDLOG REŠENJA SISTEMA ZA ODSISAVANJE PRAŠINE
U INDUSTRIJSKIM OBJEKTIMA
*Dejan Radić, Vladimir Stevanović,
Miroslav Stanojević, i Momčilo Kokanović*
32. OPŠTA SVOJSTVA NEKONVENCIONALNIH IZVORA ENERGIJE
Zdravko N. Milovanović
33. UTICAJ PRIMENE TERMOKOMPRESORSKIH SISTEMA
NA ENERGETSKU EFIKASNOST INDUSTRIJSKIH KONCENTRATORA.
I DEO: TEORETSKE ANALIZE
V. Šarevski i M. Šarevski
34. UTICAJ PRIMENE TERMOKOMPRESORSKIH SISTEMA
NA ENERGETSKU EFIKASNOST INDUSTRIJSKIH KONCENTRATORA.
II DEO: EKSPERIMENTALNI REZULTATI
V. Šarevski i M. Šarevski
35. MODELI VREMENA ODZIVA VENTILA SISTEMA
AUTOMATSKOG ZATVARANJA VENTILACIONIH
OTVORA OBJEKATA SPECIJALNE NAMENE
Dragan Knežević
36. ANALIZE KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA
REGIONA BANJA LUKA - REPUBLIKA SRPSKA
Z. Janjuš, A. Petrović, A. Jovović i P. Ilić
37. UPRAVLJANJE ENERGIJOM U CILJU POVEĆANJA
ENERGETSKE EFIKASNOSTI U FABRICI AUTO-GUMA
KORPORACIJE „TRAYAL“ U KRUŠEVCU
Slađana Živadinović
38. PRORAČUN KARAKTERISTIKA PRODUKATA SAGOREVANJA
KOD GASNIH TURBINA
D. Mitrović i D. Živković
39. ISTRAŽIVANJE EKO-INOVACIJE U KOMUNALNOJ I
INDUSTRIJSKOJ ENERGETICI
J. Milivojević, A. Kokić Arsić i S. Grubor
40. NEKONVENCIONALNI IZVORI ENERGIJE -
ODRŽIVI RAZVOJ I KORIŠĆENJE
Zdravko N. Milovanović

**VI. OSNOVNE OPERACIJE. APARATI I MAŠINE
U PROCESNOJ INDUSTRIJI**

41. KRITERIJUMI KLASIFIKACIJE I FAKTORI KOJI UTIČU NA IZBOR
ISPARIVAČA U PROCESNIM POSTROJENJIMA
*Branislav Jaćimović, Srbislav Genić,
Nikola Budimir i Marko Jarić*
42. PRILOG ANALIZI REGULATORSKOG DELA PARNE TURBINE
Branimir Kiković

43. PRIKAZ TEHNIČKOG REŠENJA I EFEKATA
REKUPERACIJE TOPLOTE OTPADNOG VAZDUHA
CPV-1 SISTEMA KLIMATIZACIJE VMA U BEOGRADU
Ivan Jojić, Dušan Gajić, Dimitrije Voronjec i Miloš Banjac
44. UTICAJ LOKACIJE - NADMORSKE VISINE NA VELIČINU ISPUNE
KOD RASHLADNIH TORNJeva SA PRIRODNOM PROMAJOM
Vladimir I. Mijakovski i Nikola I. Mijakovski
45. KOTAO TOPLOTNE SNAGE 1,5 MW ZA CIGARETNO
SAGOREVANJE VELIKIH BALA SLAME
*Branislav S. Repić, Dragoljub V. Dakić,
Aleksandar M. Erić i Dejan M. Đurović*
46. MODELIRANJE PROCESA SUŠENJA
*Gligor H. Kanevče, Ljubica P. Kanevče,
Vangelče B. Mitrevski i Dimitrije Voronjec*
47. ENERGY ANALYSIS OF DOUBLE-DUCT SYSTEM
FOR AIR-CONDITIONING
Sevde Stavreva i Marko Serafimov
48. PROJEKTOVANJE I GEOMETRIJSKA OPTIMIZACIJA
SAVREMENIH REKUPERATIVNIH RAZMENJIVAČA
TOPLOTE NA BAZI KONCEPTA UPRAVLJIVOSTI IZLAZA.
I DEO: TEORIJSKA RAZMATRANJA
Dragutin Lj. Debeljković, Dalibor Z. Stević i Goran V. Simeunović
49. PROJEKTOVANJE I GEOMETRIJSKA OPTIMIZACIJA
SAVREMENIH REKUPERATIVNIH RAZMENJIVAČA
TOPLOTE NA BAZI KONCEPTA UPRAVLJIVOSTI IZLAZA.
II DEO: NOVI PRILAZI I ILUSTRACIJA SIMULACIONIH REZULTATA
Dalibor Z. Stević, Dragutin Lj. Debeljković i Goran V. Simeunović
50. THE MICROCHANNEL IMPINGEMENT JET COOLING
WITH DIELECTRIC FLUIDS
Dorin Lelea, Ioan Laza, Liviu Mihon i Adrian Cioabla
51. EXPERIMENTAL STUDY REGARDING THE
INFLUENCE OF THE VARIATION OF MAIN PARAMETERS
UPON THE QUALITY OF THE BIOGAS PRODUCTION
Adrian - Eugen Cioablă, Ioana Ionel, Dorin Lelea i Ion Vetreș
52. METODOLOGIJA ODREĐIVANJA TERMODINAMIČKI OPTIMALNIH
DIMENZIJA I RADNIH USLOVA RAZMENJIVAČA TOPLOTE
Miloš Banjac i Radoslav Galić
53. OSNOVI VAKUUMSKE TEHNIKE
M. Jovančić i A. Petrović
54. ZAPREMINA BOJLERA ZA SANITARNU TOPLU VODU U
INSTALACIJAMA SA SUNČEVIM KOLEKTORIMA
Georgi Trombev, Marko Serafimov i Vasko Trombev

OKRUGLI STO O TEMI „AKREDITACIJA – DA ILI NE“

AKREDITACIJA - DA ILI NE

*Branislav Kovačević, Vojislav Ibrahimović,
Darko Nikolić i Radoljub Došić*

**ZAKON O TEHNIČKIM ZAHTEVIMA ZA
PROIZVODE I OCENJIVANJU USAGLAŠENOSTI**

OGLASNI DEO

PRORAČUN NAPONA I DEFORMACIJA STRUKTURE VRELOVODNIH KOTLOVA PRIMENOM MKE

STRESS AND STRAIN CALCULATION OF THE HOT WATER BOILER'S STRUCTURE WITH APPLICATION OF THE FEA

D. Milčić¹, D. Živković¹, V. Stefanović¹, M. Banić¹, M. Mijajlović¹

¹ *Mašinski fakultet u Nišu, Aleksandra Medvedeva 14, 18000 Niš*

E-mail: milcic@masfak.ni.ac.rs

Rezime: U radu je prikazana primena metode konačnih elemenata za proračun stanja napona i deformacija strukture vrelovodnih kotlova. Cilj rada bio je da se ispita uticaj naslaga kamenca na stanje termičkih napona i deformacija u delovima strukture vrelovodnih kotlova. Rezultati proračuna pokazuju da se najveći termički naponi i deformacije javljaju u zoni cevnog zida prve skretne komore. Usled ovoga posebno su ugroženi zavareni spojevi dimnih cevi i cevne ploče što u slučaju pojave velikih naslaga kamenca može dovesti do pojave prsline na zavarenom spoju i curenja vode iz kotla. Kao referentni objekat korišćen je vrelovodni kotao tipa Viessmann – Vitomax 200 HW, snage 16,5 MW. Modeliranje kotla obavljeno je primenom CAD softvera Autodesk Inventor, a proračun stanja naprezanja izvršen je korišćenjem programa ANSYS.

Ključne reči: vrelovodni kotao, napon, deformacija, temperatura, konačni element

Abstract: Paper presents application of the Finite Elements Analysis for stress and strain calculation of the hot water boiler's structure. Goal of the work was to investigate influence of the boiler scale to the thermal stresses and strain in the structure of the hot water boilers. Result show that maximal thermal stresses appear in the zone of the pipe carrying wall of the first heat diverting chamber. This indicates that most critical parts of the boiler are weld spots of the smoke pipes and pipe carrying plates, what in the case of the huge boiler scale can lead to the cracks in the welds and water leaking from the boiler. As a reference object boiler Viessmann - Vitomax 200 HW, with installed power of 16,5 MW has been used. CAD modeling is done within Autodesk Inventor and stress and strain analysis is done within ANSYS Software.

Key words: Hotwater Boiler, Stress, Strain, Deformation, Finite Element

1. UVOD

Analiza napona konstrukcije u eksploataciji zahteva detaljnu sveobuhvatnu analizu njegove eksploatacije, opterećenja i ponašanja. Osnovni cilj analize predstavlja iznalaženje kvalitetne kompleksne identifikacije stanja i ponašanja konstrukcije u njenoj eksploataciji. Postizanje ovog cilja je moguće samo razvojem i primenom numeričkih i eksperimentalnih metoda i tehnika dijagnosticiranja stanja i ponašanja konstrukcije. Takođe, stalno praćenje i nadzor eksploatacije

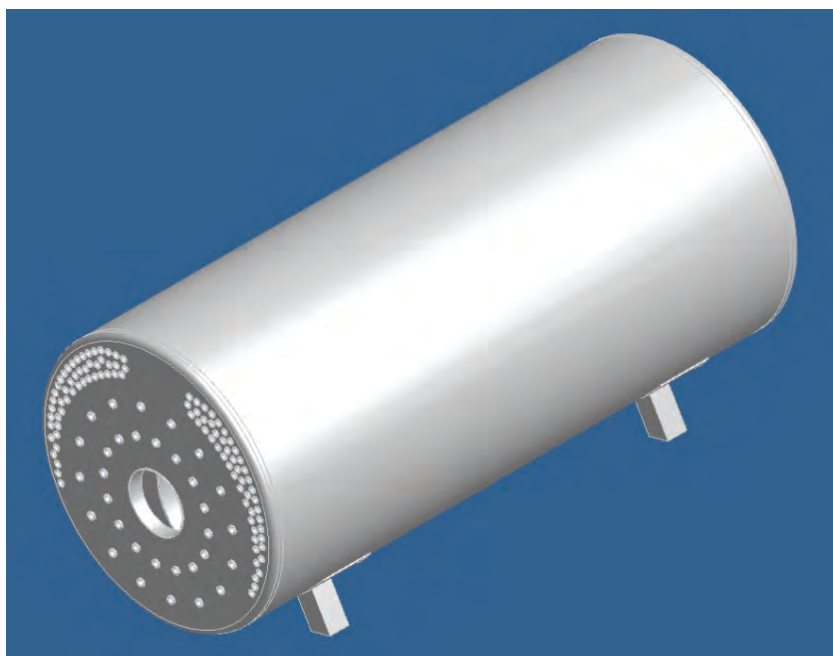
konstrukcije putem merenja potrebnih veličina predstavlja neophodnost postizanja navedenog cilja.

Osnovni zadatak dijagnostike stanja i ponašanja opreme predstavlja iznalaženje uzroka problema koji se javljaju pri njenoj eksploataciji, kao i iznalaženje rešenja problema koje treba da obezbedi pouzdanu eksploataciju opreme u dužem vremenskom periodu uz smanjenje troškove održavanja. Razaranje mašinskih konstrukcija nastaje usled ekstremnih vrednosti napona koji su izazvani u njima. Često su značajne i druge veličine, jer razaranje ne mora nastati uvek na mestima maksimalnih napona. Za određivanje ekstremnih vrednosti napona potrebno je utvrditi raspodelu napona u konstrukciji. Ona se određuje na više načina i to pomoću: faktora koncentracije napona, metode krutog laka, fotoelastičnom metodom i metodom konačnih elemenata.

U radu je data dijagnostika ponašanja konstrukcije vrelovodnog kotla firme Viessmann - Vitomax M 238 048, toplotne snage 17,2 MW, zasnovana na termomehaničkom proračunu koji je realizovan primenom metode konačnih elemenata.

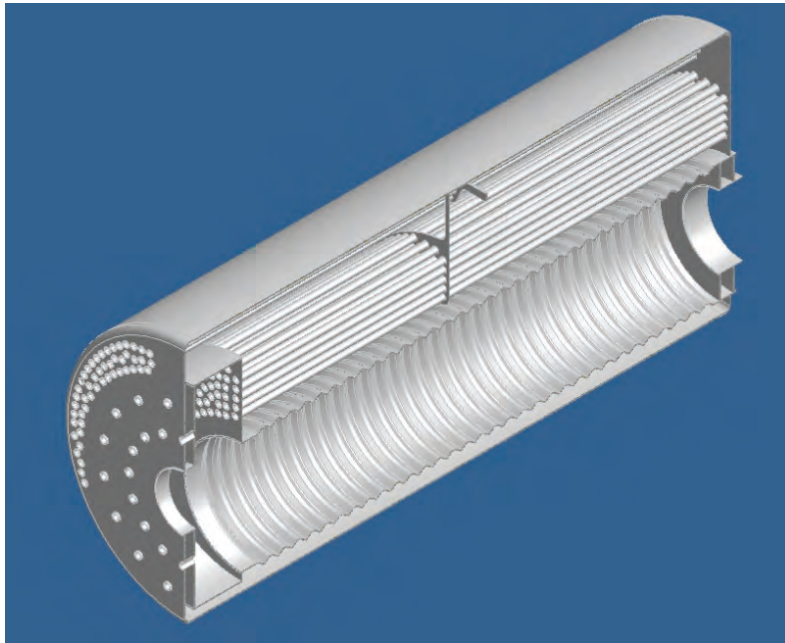
2. TERMOMEHANIČKI PRORAČUN VRELOVODNOG KOTLA

Virtuelni model vrelovodnog kotla je urađen primenom CAD softvera Autodesk Inventor. Za modeliranje kotla korišćena je dokumentacija firme Viessmann. 3D model kotla dat je na slici 1.

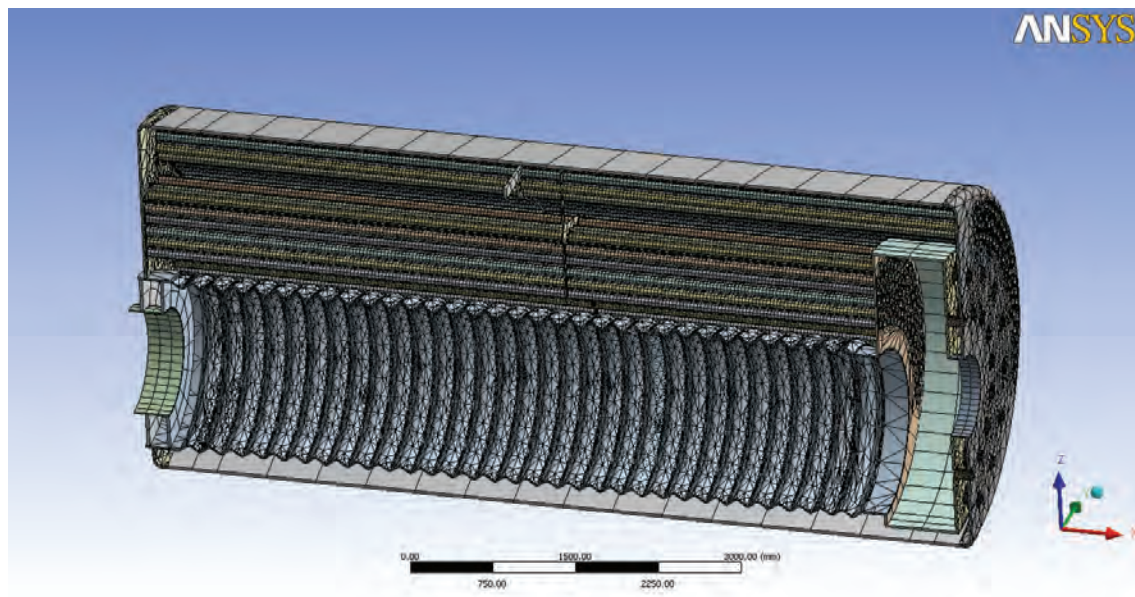
Slika 1. Virtuelni model vrelovodnog kotla

S obzirom na geometrijsku simetriju kotla i na pretpostavljenu simetriju toplotnog opterećenja, za termomehaničku anлізу vrelovodnog kotla dovoljna je polovina geometrijskog CAD modela (slike 2).

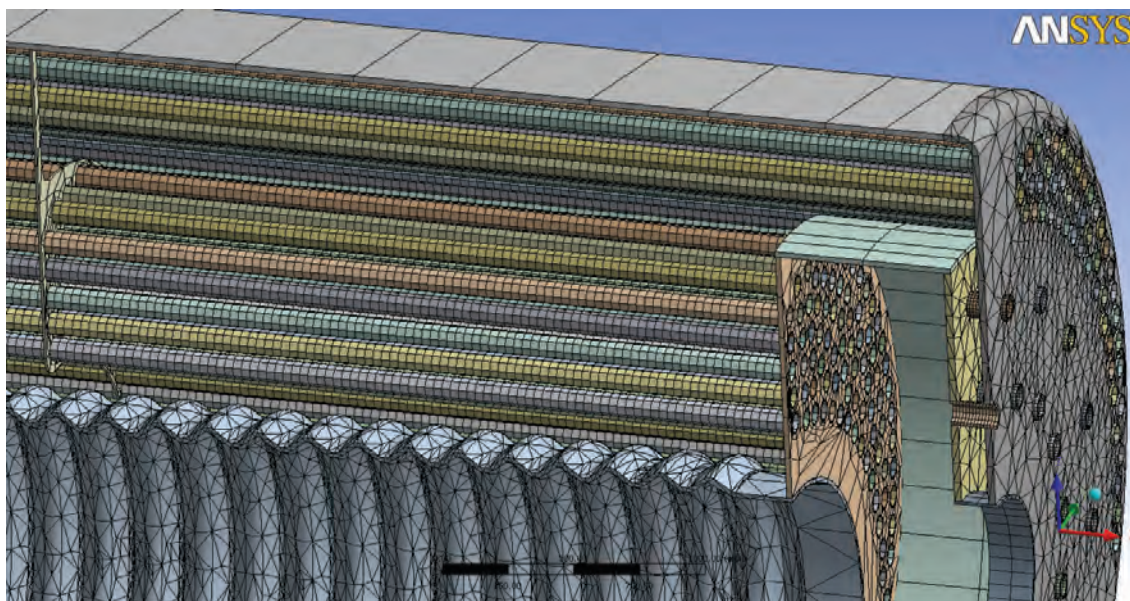

Slika 2. Virtuelni model polovine vrelovdnog kotla

Termomehanički proračun vrelovdnog kotla tipa Viessmann - Vitomax M 238 048, opisanog u tački 2.1, izvršen je korišćenjem softvera ANSYS i ANSYS Workbench. Urađeni CAD model vrelovdnog kotla implementiran je u softver ANSYS Workbench. U procesu predprocesiranja izvršena je diskretizacija modela kotla. Diskretizovani model kotla ima 597932 čvora koji formiraju 289682 konačnih elemenata. Diskretizovani model polovine kotla dat je na slikama 3 i 4.

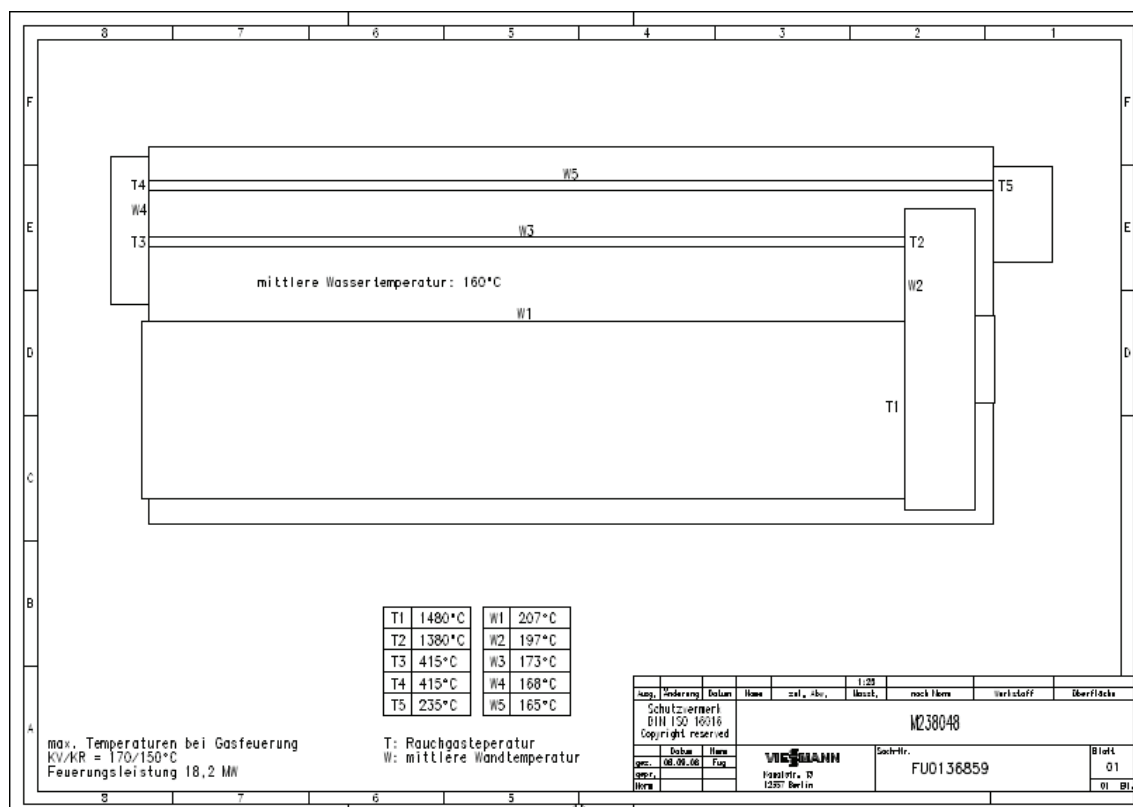

Slika 3. Numerički model diskretizovane strukture vrelovdnog kotla

Slika 4. Deo numeričkog modela diskretizovane strukture vrelovodnog kotla

Termički proračun vrelovodnog kotla je rađen na osnovu srednjih temperatura konstrukcije na strani dimnih gasova i na strani vode za konstrukciju kotla bez kamenca – podaci firme Viessmann (slika 5).

Slika 5. Srednje temperature strukture kotla na strani vode i na strani dimnih gasova

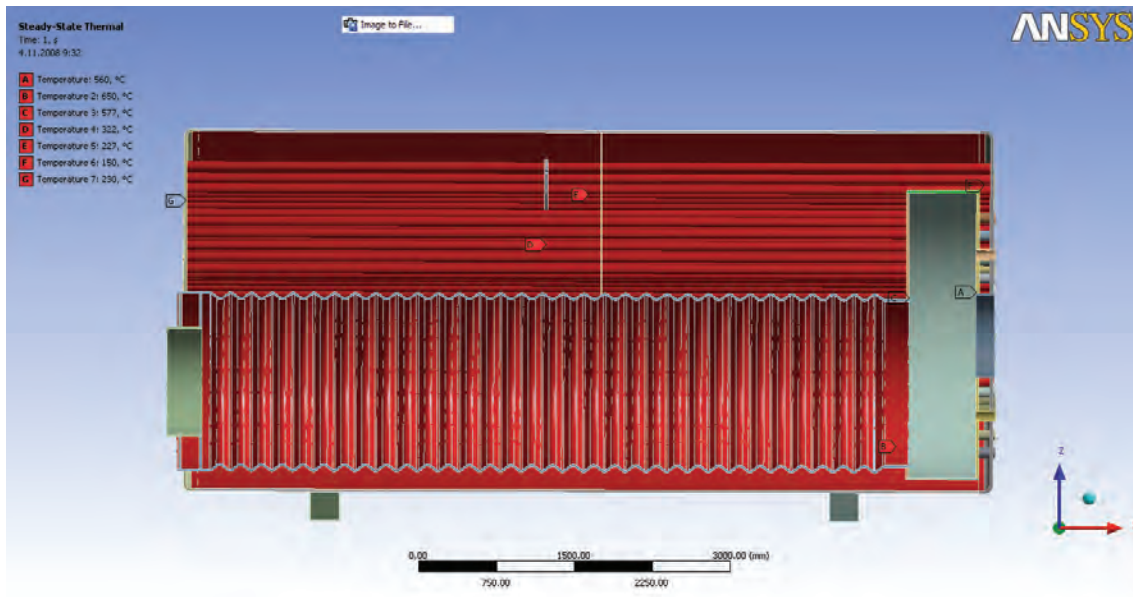
Usled zaprljanja kotla mogu se srednje temperature konstrukcije kotla povećati (prema podacima Viessmann) i to za slučaj:

- 1 mm kotlovskega kamena (bogat gipsom CaSO_4 , toplotna provodljivost 2 W/mK)
  - Plamena cev: 258 °C
  - Skretna komora: 239 °C
  - Dimne cevi ²⁾: 188 °C

- 2 mm kotlovskega kamena (bogat gipsom CaSO_4 , toplotna provodljivost 2 W/mK)
  - Plamena cev: 404 °C
  - Skretna komora: 361 °C
  - Dimne cevi ²⁾: 233 °C

- 1 mm kotlovskega kamena (bogat silikatima SiO_2 , toplotna provodljivost 0,2 W/mK)
  - Plamena cev: 646 °C
  - Skretna komora: 577 °C
  - Dimne cevi ²⁾: 322 °C

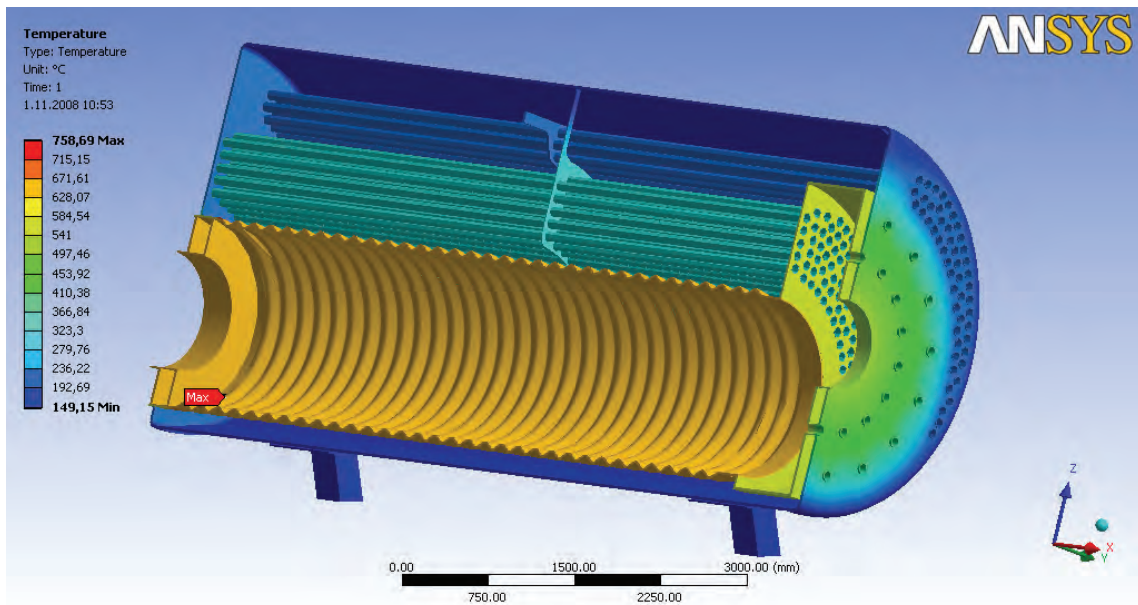
²⁾ Odnosi se na dimne cevi 2. promaje

Za slučaj kamena bogatog silikatima i pretpostavljene debljine 1 mm, definisane su ulazne temperature konstrukcije vrelovodnog kotla (slika 6).

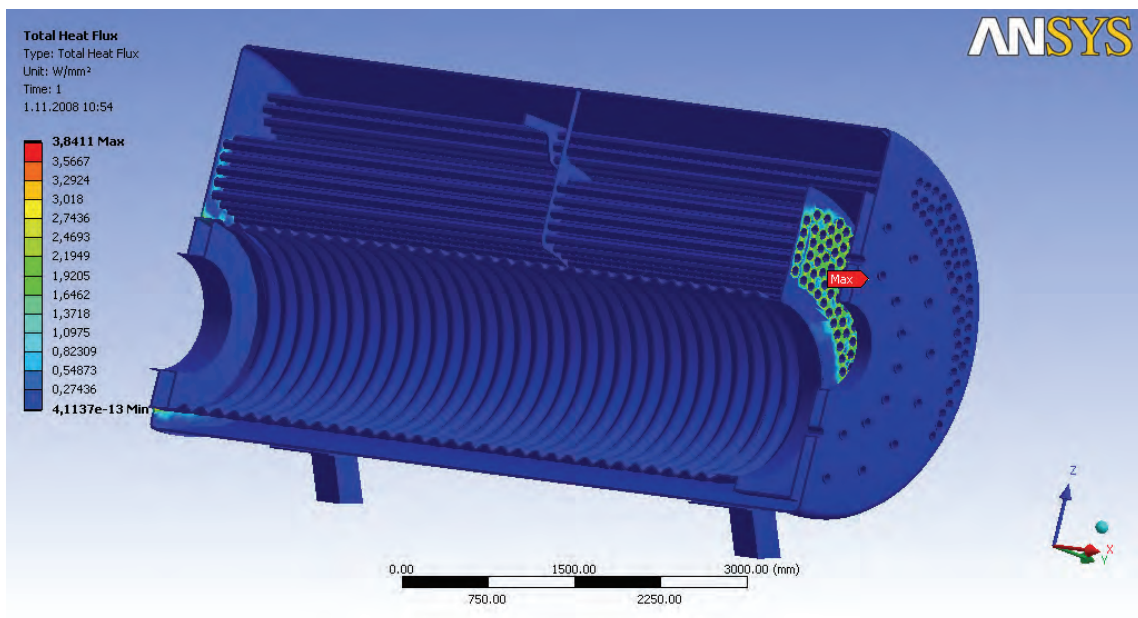

Slika 6. Definirane ulazne srednje temperature konstrukcije vrelovodnog kotla

Termička analiza je urađena u softveru ANSYS Workbench. Rezultati termičke analize – temperaturno polje i polje toplotnog fluksa su dati na slikama 7 i 8.

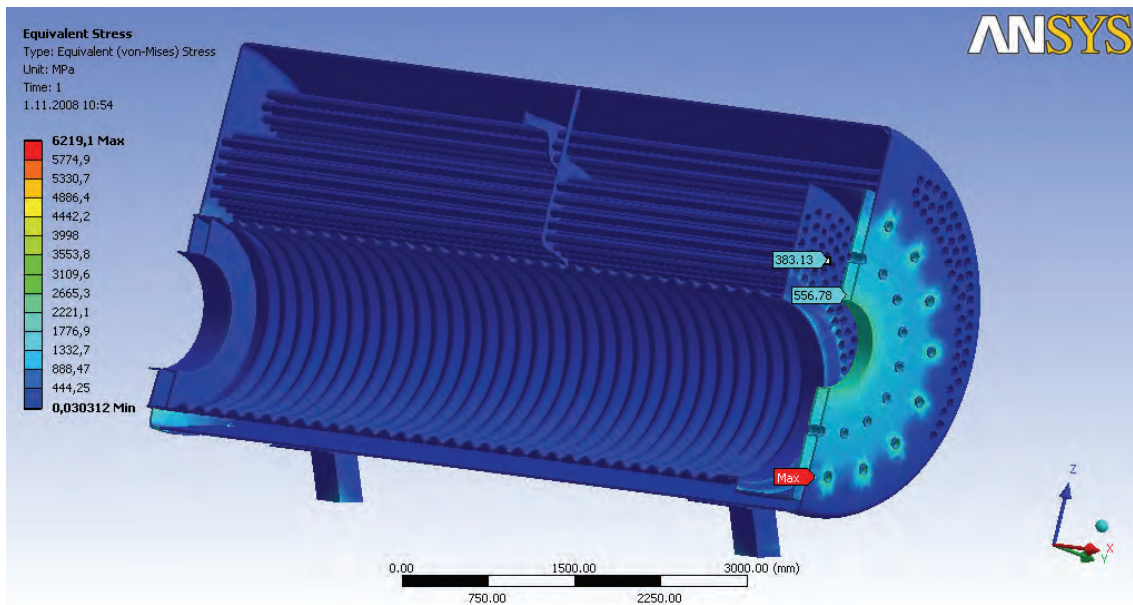
Slika 7. Temperaturno polje konstrukcije kotla

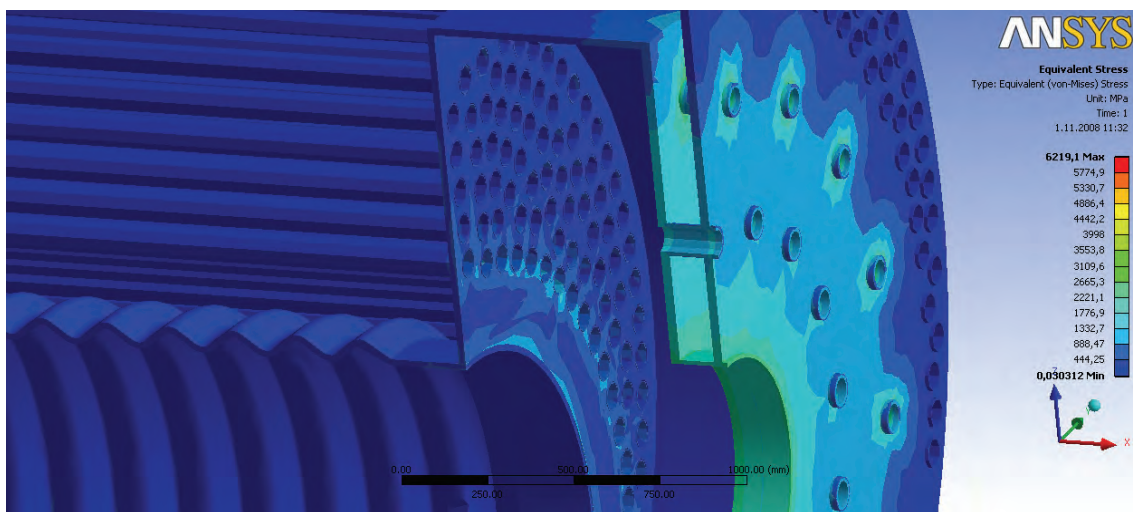
Slika 8. Polje toplotnog fluksa konstrukcije kotla

Analiza naponsko-deformacionog stanja, na osnovu rezultata termičke analize, je urađena u ANSYS-u.

Naponsko stanje konstrukcije kotla dato je na slikama 9 i 10.

Slika 9. Naponsko stanje konstrukcije kotla

Slika 10. Naponsko stanje cevno zida druge promaje vrelovodnog kotla

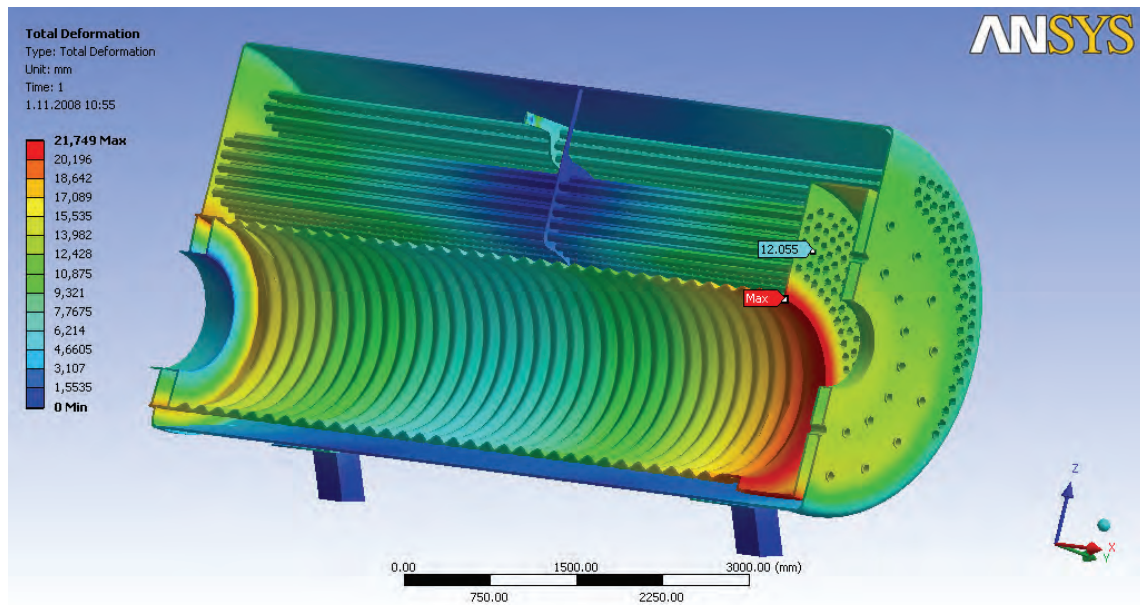
Deformaciono stanje konstrukcije kotla dato je na slici 11.

3. REZULTATI PRORAČUNA

Na osnovu rezultata termomehantičkog proračuna izvršenog primenom FEA analize može se zaključiti sledeće:

1. Najveći naponi se javljaju u kontaktu osovina i posteljice ležišta u osloncima na zadnjem cevnom zidu kotla. To je i očekivano. Rezultati napona u osloncima su nerealno veliki zbog urađenih uprošćenja modela kotla, tako da ovi rezultati proračuna nisu merodavni za analizu.
2. Naponi na cevnom zidu druge promaje, gde su se dogodila i oštećenja, se kreću do 600 N/mm^2 .

3. Karakteristike materijala 1.0425/P265GH DIN EN 10028-2 od kog je izrađen cevni zid su zatezna čvrstoća $R_m=410 \text{ N/mm}^2$, granica tečenja $R_p=265 \text{ N/mm}^2$. Kako su radni naponi veći ne samo od granice tečenja, već i od zatezne čvrstoće, to je moguća havarija na vrelovodnim kotlovima firme Viessmann usled nastalog kamenca silikatnog tipa debljine 1 mm. Moguće procurivanje vrelovodnog kotla je na mestu zavara cevnog zida i cevi.
4. Deformacije cevnog zida druge promaje su do 20 mm što takođe ukazuje na potencijalnu havariju procurivanja kotla.

Slika 11. Deformaciono stanje konstrukcije kotla

4. ZAKLJUČAK

U radu je data analiza naponsko-deformacionog stanja konstrukcije vrelovodnog kotla za slučaj stvorenih naslaga kamenca. Poznato je da naslage kamenca utiču na stanje termičkih napona i deformacija u delovima strukture vrelovodnih kotlova. Proračun je izveden za slučaj preovladavajućeg silikatnog kamenca debljine 1 mm. Rezultati proračuna pokazuju da se najveći termički naponi i deformacije javljaju u zoni cevnog zida prve skretne komore. Usled ovoga posebno su ugroženi zavareni spojevi dimnih cevi i cevne ploče što u slučaju pojave velikih naslaga kamenca može dovesti do pojave prsline na zavarenom spoju i curenja vode iz kotla.

LITERATURA

Knjiga

- [1] Zienkiewicz, O.C., Taylor, R.L., The Finite Element Method, Fifth edition, Butterworth-Heinemann, 2000.
- [2] Bathe K.J., Finite Element Procedures in engineering analysis, Prentice Hall, 1982
- [3] ANSYS Release 10.0, Documentation for ANSYS.
- [4] Živković, M., Maneski, T., Termomehanički naponi cevovoda i posuda, SMEITS, Beograd, 2006.